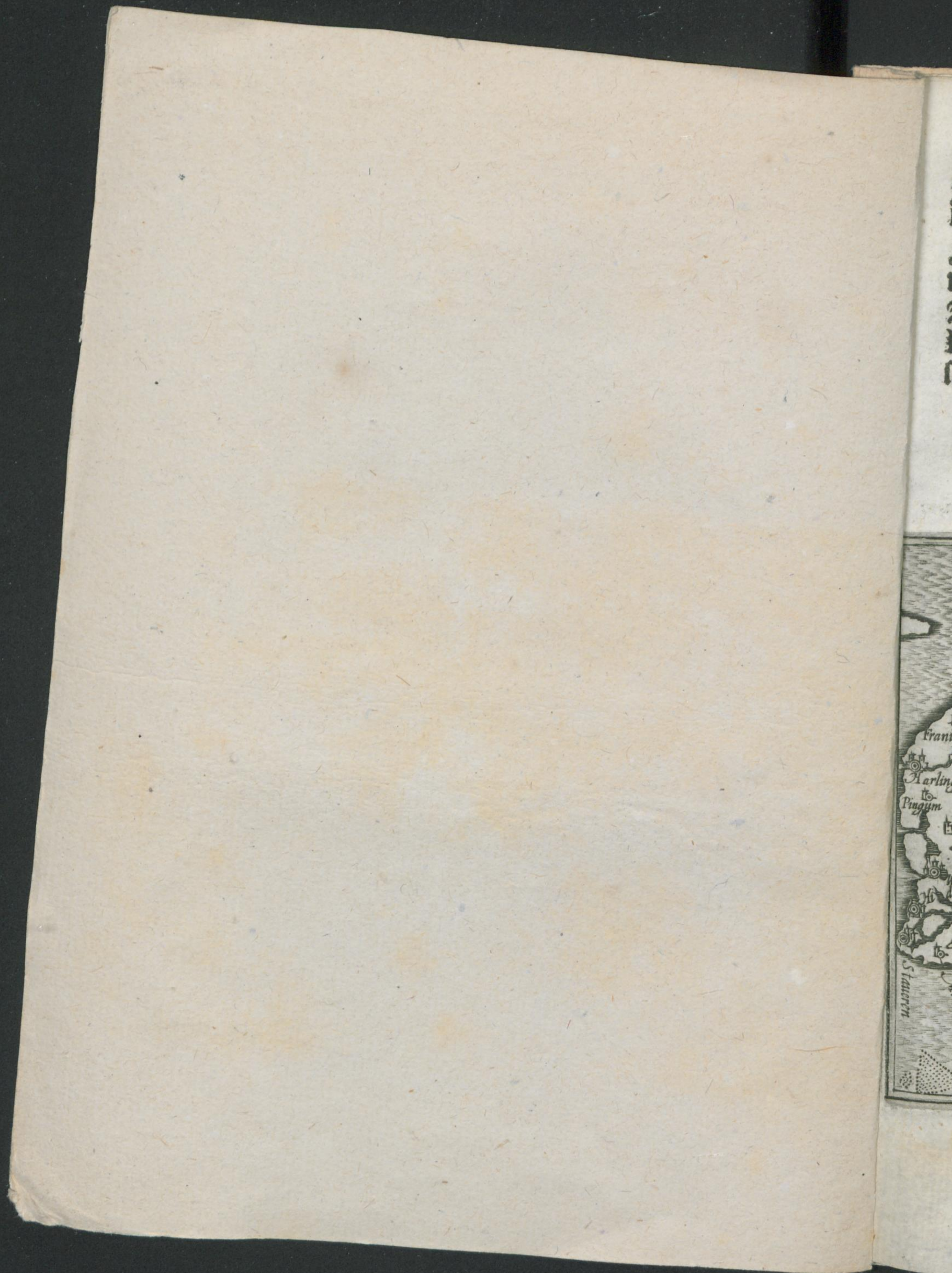

6 16 + 104

I 448

Sententie definitiue / uyt den naeme ende van weghen die E. Mog. Heeren Staten generael vande vereenichden Nederlanden / ghepro-noncieert in Sgravenhage op den achtstẽ Martij / stilo novo / Anno xv^c. neghen ende tneghentich / tusschen den Jonckeren / Hovelinghen / Eyghenerfden ende Volmachten vanden Ker-spelen vanden Ommelanden tusschen d'Eems eñ Lauwers / Requiranten ter eenre / eñ Burghermeesteren eñ Raedt / oldt eñ nije / sampt Taelmans mette gesworen Meen-te der stadt Groeninghen gherequireerden ter ander zyden.

Tot Amstelredam,
Ghedruckt by Cornelis Claesz / Anno 1599.

1097

Sententie definitive/ wt den naeme ende van weghen die E. Mog. Heeren Staten generael vande vereenichden Nederlanden / ghepronuncieert in Sgrauenhaghe/ op den achtsten Martij stilo nouo / Anno xv^{C}. neghen eñ tneghentich/ tusschen den Jonckeren / Hovelinghen/ Eygenerfden ende Volmachten vanden Kerspelen vanden Ommelanden/ tusschen d'Eems ende Lauwers/ Requiranten ter eener ende Borghemeesteren eñ Raedt oldt eñ nije / sampt Taelmans mette ghesworen Meente der stadt Groeningen gerequireerden ter ander zyden.

ALSOO opte differenten ende geschillen die voor de Heeren Staten generael der vereenichde Nederlanden verresen waren geweest / tusschen Jonckeren/ Hovelinghen / Eygenerfden ende Ghedeputeerden vande Kerspelen vande Ommelanden tusschen d'Eems eñ Lauwers Requiranten ter eenre/ ende Burgermeesteren ende Raedt der stadt Groeningen gerequireerde/ ter ander zyden/ by sententie vande Raden upt elcke Provintie byde selve Heeren Staten generael tot uyttinge vandien gecommitteert/ in date den xxj. Januarij 1597. onder andere was verclaert eñ geordonneert/ d'Inghesetenen vande Ommelanden vry te mogen handelen met eenen yegelijck ende met alderhande goederen / daer ende soot hen gelieuen soude / uytghesondert dat zy geen goederen ofte waeren inde Ommelanden vallende/ ofte zijnde / als Boter/ Kaes/ Paerdē/ Ossen/ Coorn ende diergelijcke Coopmanschappen souden mogen verhandelen ofte uyt voeren / sonder die eerst binnen der stadt Groeningen ter Stapel te brengen: Dies souden nochtans de voorsz Ingesetenen onder malcanderen moghen verhandelen alle goederen ende waeren die zy tot huyses nootdrust ende tot bestach ende besettinghe haers

 gebruyck

gebruyckt souden begheren te bekeeren/sonder dat zy ghehouden souden zijn/d'selve ter Stapel te brenghen: Ende indien parthyen niet en conden verdraghen in wat forme den Stapel binnen der voorsz stadt Groeninghen behoorde ghebruyckt te werden/dat syluyden hare differenté dies aengaende sommierlijck souden deduceren / omme byden Heeren Staten generael daer op ghedisponeert te worden naer behooren / ende dat byden Heeren Staten generael deur verscheyden hare Gecommitteerden tot meermalen te vergeefs gearbeyt was geweest/omme parthijen int gheene voorsz is/ in vrintschap te verdraghen.

Soo hadden de voorsz Jonckeren/Hovelinghen/Eyghenerfden ende Ghedeputeerde vande Kerspelen vande Ommelanden tusschen d'Eems ende Lauwers Requiranté ter eenre / ende Burghermeesteren ende Raedt oldt ende nije/ sampt Taelmans mette gesworen Meente der stadt Groeninghen gerequireerden ter andere zyden/ dien volgende aen den Heeren Staten generael overgheleuert hare Deductie/Antwoorde/Replijcque/ende Duplijcque stucken ende Verificatien/ eñ eyntelijck byde Heeren Staten generael al tselve gestelt zijnde tot decisie van hare voorsz E. Gecommitteerde Raden. Soo ist dat de selve Ghecommitteerde Raden met rijpe deliberatie deurghesien ende overgheweghen hebbende alle tghene ter materie dienende was ende heeft moghen moveren: Doende recht ende interpreterende de voorsz Sententie/ uyt den naem ende van weghen den Heeren Staten generael vande vereenichde Nederlanden: Verclaren dat alle goederen/ waeren ende Coopmanschappen/hoedanich ende van wat conditie die souden moghen wesen / gheen uytgesondert / van buyten inden Omlanden inneghebracht ofte inneghecomen/ niet jeghenstaende die selve als dan daer zijn ofte bevonden worden / sullen staen ter vrije handelinghe / sonder de Stapel in eenigher manieren subject te wesen: uytghesept alleen

dat

dat Paerden/Voelens/Ossen ende Koeyen van buyten inghebracht / ende aldaer den tydt van drie maenden ofte langher ghevoeyt ofte gheweydet zijnde / ghehouden sullen worden voor goederen inde Ommelanden ghevallen / ende over sulcx den Stapel subject sullē zijn. Ende vande goederen eñ Coopmanschappen inden Ommelanden vallende/en sullen gheen andere den Stapel subject zijn / dan Boter / Kaes / Paerden/ Voelens / Ossen / Koeyen ende Coorn / als Terwe/Rogghe/ Gerste/Haver / Boeckweyt/ ende gheen andere goederen ofte ghewasch. Van welcke Stapel-goederen inden Omlanden gheenen voorcoop ghedaen sal moghen worden aleer d'selve binnen Groeninghen ter Stapel gebracht sullen zijn geweest: Behoudens dat onder t'coopen tot huyses nootdruft niede toeghelaten wordt den Vleeschouwers/ Backers/ Vettewariers/ ende anderen die inden Omlandē winckel ofte venster-neringhe zijn doende/soo vele Boters/Kase/Ossen/Koeyen eñ Coorns inden Omlanden te moghen incoopen/als sy tot hare neringe sullē van noode hebben / omme ter slete inde Omlanden te ghebruycken: Sonder dat nochtans den Ingeseten vanden Omlanden/zijn goederen vercoopende / uyt sake van voorcoop/ achterhaelt ofte gebrueckt sal moghen worden/ten ware hy bevonden worde eenige vande voorsz goederen (den Stapel subject zijnde) vercoft te hebben / aenden gheenen die hy wist eenen Vreemdelingh/dat is gheen Burgher ofte Ingheseten der stadt Groeninghen ofte vande Ommelanden te wesen/Dat de Hooftmannen (byde gherequireerde ghecoren zijnde) byde tsamentlijcke Staten van Stadt ende Omlanden ghecommitteert sullen worden / ende dat sy aende selve Staten sullen Eedt doen ende sweeren in deser Forme : Wy loven ende sweeren / dat wy uyt den name ende van weghen de hooghe Overicheyt/ende Heerlijckheyt der stadt Groeninghen ende Omlanden/neffens den welgeboren Heere Stadtholder/uyt d'selve stadt Recht ende Justitie sullen doen/rechte

 deelen

deelen vinden ende rechte bereedinghe doen naer onse beste wetenschap/naer Lant-rechte/Previlegie / oude hercompsten ende goede ghewoonten / d'selve een yeghelijck laten ghenieten ende wedervaren / ende dit voorsz niet te laten om partije/ om lief of om leydt/om gunste/of om gaue/ofte om gheenerley saecken / soo helpe ons Godt. Ende aleer desen Eedt inde voorsz forme by henlieden sal zijn ghedaen / en sal niemandt ghehouden zijn/d'selve als Hooftmannen te herkennen / ende sal alle 'tghene by henluyden als Hooftmannen ghedaen sal worden / ghehouden wesen voor nul / egheen ende van onwaerden: Dat den Lieutenant/Hooftmannen/ Secretaris eñ Dienaers sullen wesen in dienste vande tsamentlijcke Staten van Stadt ende Ommelanden / sonder dat de gherequireerdens daer over eenighe particuliere preminentie / authoriteyt / ofte ghesach meer dan de requiranten sullen moghen pretenderen/dan alleẽ de voorsz verkiesinge vande vier Hooftmannen / ende dat 'tmaken ende gheven vande Instructie/ ende reformatie vande Camere sal staen ter dispositie vande tsamentlijcke Staten: Dat den Lieutenant ende Hooftmannen hen niet en sullen onderwinden de Overicheydt/ ofte Politijcque Regieringhe vande Omlanden: Maer sullen alleen uytten name eñ van wegen de hooge Overicheyt/ eñ Heerlicheydt van Stadt ende Omlanden voorschreven Recht ende Justicie doen / sulcks als naer Landt-rechten ende ouden ghewoonten van den Lande / in saecken die volgende de verschryvinghe ende ouden ghebruycke tsedert den Jaere duysendt vijff hondert een ende twintich / tot den Jaere duysendt vijff hondert ende tsestich ghewoon zijn byde Camere buyten de Werven berecht te worden: Dat de Requiranten haere particuliere vergaderinghen ende bycompsten sullen moghen houden in saecken den Omlanden alleen concernerende: Dat de Staten deser Provincie wel/ ende te rechte gheintituleert worden: De Staten der stadt

Groe-

Groeninghen ende Omlanden / ende de Requiranten aldus: De Omlanden tusschen d'Eems ende Lauwers / dat de Requiranten gheen Tollen/Vrye Jaer-Marckten / ofte publijcque Waghen van nieus sullen moghen op stellen sonder consent vande tsamentlijcke Statē van Stadt eñ Ommelanden: Verclaren de Requiranten totte versochte subrepartitie vande quote tusschen Stadt ende Ommelanden als noch te wesen niet ontfanckelijck: Ordonneren niet te min dat wes boven het incommen vande ghemeene middelen aende quote / ende andere ordinarise ende extraordinarise lasten vande Provincie te cort is commende / ghevonden sal worden by een parthije Contributien / ende ommeslach over alle de onroerende Goederen / soo wel Huysen als Landen / inde voorschreven Stadt met haere Jurisdictie / ende inde Ommelanden gheleghen op den voet van den vijffden Penninck / ghelijck den selven inde voorschreven Provincie in den Jaere duysendt vijff hondert ende seven en tseventich inghewillicht / ommegheslaghen / ende opghebracht is gheweest. Ende dat ter tijdt toe zyluyden staetsghewyse te samen anders op eenen eenparighen voet sullen wesen verdraghen / ofte dat andersints by de Heeren Staten Generael sal zijn gheordonneert.

Ende belanghende de voordere differenten van parthijen / en bevinden het Proces niet in state omme eyndelijcken gheterminеert te moghen worden: Ordonneren de ghereqvireerdens tot allen finen peremptelijcken te antwoorden / ende contrarie conclusie te nemen / ende dat parthijen haer intentie dies aengaende naerder sullen deduceren / ende verifieren. Ende dat middelertijdt by provisie / ende tot dat anders sal zijn gheordonneert / de Stapel-Goederen boven ghespecificeert / eenen gheheelen Voor-middaghe (den tijdt te reeckenen van de ure datmen ghewoon is de Marckt aen te vanghen / tot den

middaghe

middaghe toe) binnen Groeninghen merckt gehouden hebbende sullen volstaen / ende daer nae vrij verhandelt / vercoft ende vervoert moghen worden / tot des Eyghenaers ghelieven/eñ dat aen allen personen t'zy Vreemdelingh/ Borgher/ oft Omlander sonder eenighe onderschept / ende sonder eenighe verdere verhinderinghe/ofte belastinghe/ behoudens alleen dat de gheene die d'selve goederen buyten s'Landts wil uytvoeren/ ghehouden sal wesen te betalen het Stapel-recht.

De Stapel-goederẽ die sulcx als voorschreven is ter Stapel gheweest sullen zijn/sullen by eenen persoon byden ghequireerden daer toe te committeren/ pertinentelijck geregistreert/ gheteeckent/ ende ghemerckt/ofte eene Cedulle daer van aenden Eyghenaer ghegheven worden/ sonder dat den Eyghenaer uyt oorsaecke van dien yet sal moeten gheven/ maer sal volstaen midts alleen betalende het Stapel-recht / Dat die vande Omlanden eenich Coorn ofte Granen in Schepen ofte Schuyten ter Merckt brenghende / t'selve uyt te schepen ofte Schuyten sullen moghen vercoopen/ sonder dat zy ghehouden sullen zijn t'selve op de Merckt te moeten op voeren/ Dat de ghequireerdens voor Stapel-recht sullen ontfanghen van eene tonne Botters vier stuyvers Brabants/ voor een Maerschap Suyvels ses stuyvers / van een Peerdt van drie Jaeren ende daer boven vier stuyvers/ ende van alle andere Stapel-Goederen soo veel alsmen inden Jaere XVC. LXXI. ende daer te vooren / daer van ghewoon was te betalen / ende niet meer / en sullen oock de gherequireerdens gheenen Tol op de incomende Schepen noch gheenderhande andere nieuwe Tollen moghen opsetten ofte ontfanghen noch oock gheen hooger Tollen ofte Waech-gelden moghen ghenieten / dan zy inden selve Jaere XVC. LXXI. ende daer te vooren ontfanghen hebben ghehadt / Dat d'opsicht vande Waege sal wesen byden gerequireerdens die schuldich sullen zijn / voor de oprechtichheydt van dien te verantwoorden/

den/

den/indien niet te min/ eenighe Inghesetenen vanden Om=
landen over de gewichten/ Waech-Meesterẽ/ofte Dienaers
clachtich vallen/ sullẽ in sulcken gevalle de Requiranten deur
hare ghedeputeerden totte Waghe vrye toeganck hebben/
om die te moghen besichtighen/ende de ghebreecken van dien
te ontdecken daer ende sulcx behooren sal/ indien den Older=
man yemanden betreckt/ sonder voorgaende halffe volle pro=
batie/den rechten ghenouch zijnde/en sal zijne partije tot eede
niet moghen dringhen.

Dan sal de beclaechde sonder hem by eede te ontlasten ghe=
absolveert ende den Olderman inde costen ghecondemneert
worden/ende sal daer en boven oock arbytralick worden ghe=
corrigeert/ indien hy bevonden wordt merckelijck gheexce=
deert te hebben/ dies sal voor half volle probatie ghehouden
worden/een gheloofweerdighe ghetuyghe deponerende affir=
mature onder eede/ met volcomen redene van wetenschap/
midts nochtans dat des Oldermans Dienaers / aenbren=
ghers/ende Denunciateurs onder zijnen dienst staende/ niet
en sullen ontfanghen worden in desen voor gheloofweerdige
personen/dat dẽ Olderman ende Gilt-rechte / over den Om=
melanden ende Inghesetenen van dien hem gheen ghesach
ofte Judicature en sullen onderwinden / anders dan in t'gee=
ne thaerder kennisse is behoorende / Ende t'selve excederen=
de / sal den Olderman daer over te rechte-staen voor Stadt=
holder ende Hooftmannen.

Dat den Olderman in saecken staende tot kennisse vanden
Gilt-rechte / voor den selven Gilt-rechte niemanden uyt den
Omlanden en sal moghen betrecken/ofte dachfeerden dan by
Mandate van Luytenant ende Hooftmannen / Dat d'In=
ghesetenen vanden Omlanden ende Vreemdelinghen hen
by sententie vandẽ Gilt-rechte beswaert vindende/daer van
sullen moghen Appelleren aen Stadthouder ende Hooft=
mannen/ Ende de Borghers ende Inghesetenen aen Bur=

ghermeesters ende Raedt der Stadt Groeninghen/die in al-
sulcke saecken sommierlijck ende sonder Figuere van Pro-
cesse / sullen procederen ende recht doen / sulcx zy in goede bil-
lichеyt sullen bevinden te behooren / Ende reserveren de co-
sten ten uyt-eynde toe vande saecke/ Aldus ghedaen by An-
dries Hessels/ eerste Raedt van Brabant uyt Brabant/ Ger-
raerdt Voet/Raedt van Gelderlandt uyt de selve Provincie/
Lenaerdt Casembrot / Raedt Ordinarijs s'Hoofs van Hol-
landt uyt Flaenderen / uyt Hollandt Franchoys Vranck/
uyt Zeelandt Pieter de Hiniossa beyde Raden inden hoogen
Rade van Hollandt / uyt Utrecht Willem van Raetlandt/
President inden Provincialen Rade aldaer. Bardt Idzar-
da Raedt inden Hove van Vrieslandt/uyt Vrieslandt/ Phi-
lips Marotelle eertijdts Raedt inden Secreten Rade uyt
Mechelen/ende Doctor Johan Dorre uyt Overyssel/ende ter
vergaderinghe vande Heeren Staten Generael vande ver-
eenichde Nederlanden/ ten beveele van hare/etc. ende ter pre-
sentie vande Procureurs van partijen ghepronunciеert den
achtsten Martij/ X VC. neghen ende tneghentich.

Onderstont Gecollationeert teghens d'originale
Dictum van de Sententie, ende ac-
corderende bevonden, desen xiiij.
Martij. XVC, neghen ende tneghen-
tich, by my

De Glarges.

